

ozirih čas pravcatega nazadka. Ena njegovih glavnih napak pa je, da vse, kar diši po starem, prekucuje in mečlje med staro šaro, z novotarijami pa pogosto napravlja — fiasko. Ena taka napaka iz novejša dobe v zdravniškem oziru je — kar se je nedavno povdarjalo tudi v delegaciji —, da se je odpravil vojaško-zdravniški ustav „Jozefinum“. Naši armadi dal je ta mnogo izvrstnih zdravniških moči. Zdaj pa medicincev mnogo stopi v vojašino; drugi se naselijo po mestih; na deželo le malo kateri gre službovat. Od leta do leta odkladajo dotične oblasti prosijoče občine, naj se jim dajo zdravniki, z obljubami: „Potrpajte, bo že!“ — Iz raznih dežel so se že čuli glasovi in nasveti za obnovljenje nekdanjih kirurških šol, pa ta zadeva je, kakor da bi bila vkleta. — Njega dni smo imeli tako šolo tudi v Ljubljani. Dajala je ona domači in tudi sosednim deželam dobre, da! vmes tudi izvrstne zdravniške moči, iz med katerih so se mnogi prav lahko merili z marsikakim doktorjem medicine. Navesti bi zamogli marsikako tako zdravnikovo ime.

Ker so časi, da bodo ne le naša, ampak tudi druge dežele dovolj medicinskih doktorjev, očitno še v šinjej daljavi, je toraj živa in nujna potreba: naj bi kedo naših gg. poslancev brez odlašanja stavljal v državnem zboru nasvet za obnovitev kirurških šol. Kirurška šola bi dobila brezdvombeno mnogo slušateljev in bi tudi mnogo koristila. Pri tolikih bremenih, kakor jih nosijo naše dni davkoplačevalci, naj bi vendar vlada skrbela bolj za to, da bi o boleznih od mest oddaljeni revnejši podložniki ne imeli pred seboj naslednje troje: a) pojdi po zdravila k konjedirki; b) daj iz hleva kravo, da plačaš zdravnika; c) ali pa umri brez njegove pomoči! — Žalostno, — pa resnično!

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

243.

Kinovci po andskih gozdih. Povest kinovega lubja v zdravilstvu.

Na zahodnej strani južne Amerike stojijo veličanstvene Ande. Okoli podnožja se jim košate neprehodni tropski gozdi, ki so pa v višini 400 m že dosta rejši in svetlejši. Od tu pa do višine 1.700 m srečamo še vedno čisto tropske rastline, potem pa se začno umikati malo po malem ameriškim vrstam vedno zelenih hrastov, mirt in lavorik. In prav v teh vedno zelenih gozdih se je rodilo in vzgojilo najdragocenejše blago ameriških gozdov, tu so se nastanili mnogovrstni kinovci, kateri v svojem lubju prirejajo najdragocenejši lek človečanstvu. Če lezemo na Ande, srečamo kinovce prvi pot v višini 1.200 m, in od tu nas spremljajo vse do višine 2.500 m. Tu je srednja letna toplota od 15 do 20° C, in taka toplota kinovcem najbolje ugaja.

Kinovcev je do 19 vrst, kateri imajo več ali manj lekovitega kinina. Vse to so prekrasna drevesa, katera ljubijo toplino pa svetlobo, zato se v gostem pragozdu skozi ostalo drevje prerivajo, da svojo krošnjo razprostro pod milim nebesom. Po deblu jim raste lišaj, in človek, ki se je s težavo preril v gozd, ne more kinovca kar tako spoznati, ker mu ne vidi krošnje. Mlada drevesca, katera v premeru nimajo več, kot 15 centimetrov, imajo višine do 20 m. Kinovci so v najbližjem rodu s kavo in bazgom, ker so iste familije. Lubje kinovčeve je oni glasoviti lek, ki je ta drevesa na glas iznesel. Domačini so vedeli, tako se pripoveda, da se s tem lubjem mrzlica preganja, preden so Španjolci v Ameriko prišli. To so pripovedali stanovniki v Loxi Humboldt, ali jim ni vrjel. On omenja, da Indijanci, kateri živijo po obližnjih dolinah, kjer mrzlica vedno gospodari, ne zmenijo se za kinovo lubje. Najverjetnejše je, da so španjolski jezuiti prvi prišli na sled lekovitosti kinovega lubja. V 17. stoletju so prinesli novico o lekovitosti kinovega lubja iz andskih gozdov v Limo, in tu je ž njim pregnala mrzlica grofica Chinchon, soproga podkraljeva. Ko je grofica 1640. l. prišla v Madrid, prinesla je prva kinovega lubja v Evropo, kjer do sedaj nobeden ni vedel nič o njem. S prvega so nazivali prah od kinovega lubja „grofični prašek“, ker ga je grofica kot lek delila in poklanjala. Da se je kinovo lubje kot lek kmalu po Evropi razširilo, pomagali so največ španjolski jezuiti, kateri so od svojih drugov z Amerike dobivali veliko množino lubja. Največ zaslug pa si je pridobil kardinal in generalni prokurator jezuitov, Juan de Lugo, ki je lekovitost lubja izredno slavil na svojem potovanju po Francoskej. In prašek, ki je sedaj začel prihajati na trg z jezuitovskih rok, dobil je novo ime, „jezuitski“ in „kardinalski prašek“.

(Dalje prihodnjič.)

Razne reči.

— Presvitli cesar daroval je za prebivalce v Trbiži, katerim je povodenj letošnje poletje največ škode naredila, 1000 gld.

— Zopetna smrt v cesarski hiši.) Ni se še zacečila rana, katero je vsekala osoda s smrtjo nadvojvode Henrika in njegove soproge v naši najvišji cesarski rodbini in zopet nam je poročati o drugi izgubi, ki jo je zadela. Umrl je Nj. c. in kr. visokost nadvojvoda Sigismund, brat ravno omenjenega in pred kratkim umrlega nadvojvode Henrika. Dne 5. t. m. je svojega brata še spremil k večnemu počitku v Bolcan na Tirolsko, a dne 15. t. m. je že umrl. Pokojni je bil l. 1826 v Milanu rojen, se je l. 1848- in 1849. kot polkovnik vdeležil pod Radeckijem vojne v Italiji in se je po vojni l. 1859. katere se je tudi vdeležil, odpovedal zaradi bolehnosti aktivni službi. Pokojnik bival je najraje na svoji graščini v Gmündu. Truplo pokojnikovo prepeljalo se bode v soboto v Gmünd k večnemu počitku.